

KALIP SĖ

NAUJA
SKANDINAVIŠKŲ
TRILERIŲ
ŽVAIŽDĖ

Ingar
Johnsrud

Alma littera

*Kas kartą, kur nors atradus naujus vaistus ar skiepus,
sulįsdavome į savo laboratorijas, stengdamiesi išsiaiškinti,
kaip juos įveikti.*

Kenas Alibekas, buvęs Sovietų Sąjungos
slaptosios biologinių ginklų kūrimo programos
„Biopreparat“ direktoriaus pavaduotojas
(iš knygos *Biologinė grėsmė*, 1999,
leidykla „Dell Publishing“).

Ir taip kiekvieną vasarą: pasitaikius tokiam atogrąžų karščiui, kad oras ima raibuluoti, iš asfalto it prakaitas sunktis nafta, o tramvajai prasmirsta kūno išskyromis, norvegai pamiřta, kur gyvena, ir ima keikti šilumą.

Užtat viską atperka žiema.

Buvo taip šalta, kad Fredrikui Beieriui pakėlus ranką pasibelsti į duris sugrikšėjo uniformos striukės oda.

Geltono medinio namo Galgeberge, statyto tais laikais, kai miestas dar vadinosi Kristianija, o srutos tekėjo tiesiai gatvėmis, vidų nuo pašalinių akių slėpė plačios užuolaidos. Bet iš kamino kilo dūmai. Pasak kaimynų, klyksmai liovėsi prieš pusvalandį.

Policijos pareigūnas žvilgtelėjo per petį – už nugaros stovėjo kolega, Andrejasas Figuerasas. Fredriko nosies kuprelę šaldė akiniai, lyžtelėjo lūpų kamputį, ir ištirpo ant ūsų kaboję ledo karolėliai. Namas priklausė seniūnijos Šeimos teisių apsaugos direkcijai, jame gyveno rusė su sūnumi. Vyras, nuo kurio jie slapstėsi, – berniuko tėvas, vaistininkas, vardu Pederis Rasmusenas.

Visai į akis nekrintantis vardas.

Duris atidaręs mažylis neatrodė net mokyklinio amžiaus, bet Fredrikas žinojo, kad jam aštuoneri. Pakėlus galvą apžvelgti patamsyje skendinčio koridoriaus, į veidą plūstelėjo šiltas garas.

Andrejasas tikriausiai pastebėjo žemose vaikų kambario duryse šmėstelint siluetą. Tikriausiai pamatė vyro iškeltą revolverį ir suprato, kad tamsios dėmės ant jo marškinių tai kraujas. Kad garai kyla iš vonios kambariye visa srove atsukto dušo. Bet Fredrikas nematė nieko. Akiinių stiklus užtraukė rasa, o kilstelėjus

rankas prie veido, stipri letena sugriebė jį už atlapų ir įvilko į priėngį. Už peties bandančio sugriebti Andrejaso ranka pradingo, o nuo smūgio revolverio rankena į kaktą Fredrikas parklupo.

Užsitrenkė durys, prieš akyse susiveriant sienoms, išgirdo baimingą švilpiančią berniuko kvėpavimą.

Drėgmė – šaltas prakaitas ant kaktos – išpylė ir kaklą, kurį veržė uniformos marškiniai, ir visą nugarą, pašiltintuose batuose peršlupo pėdos. Plonai kuktelėjęs pabandė įkvėpti, bet tik įtraukė į burną tamsios ant galvos užmaukšlintos medžiagos – sukaustė klaustrofobija. Pamėgino pasispardyti, bet pėdos buvo supančiotos. O rankos? Rankos irgi: stipriai apvyniotos lipnia juosta už nugaros. Kieti kilimo plaušai dūrė pirštus. Jis išsitempė, ėmė rangytis, išrietė nugarą, kone užtemo akyse, kol galiausiai pajėgė nusiraminti. Nebekreipti dėmesio į ugninius žaibus, kurie blykčiojo prieš akis, skaičiuoti, lėtai skaičiuoti, sulaikyti kvėpavimą, įkvėpti, sulaikyti kvėpavimą, iškvėpti. Išlaukti.

Ginklo rankena tikriausiai pataikė prie plaukų linijos, iš ten ir plieskė žaibai. Gulint ramiai, skausmas pirma sustiprėjo, paskui kaukolę traiškantys gniaužtai atsileido. Plaučiai prisipildė oro, Fredrikas galėjo suvaldyti kvėpavimą, valdyti kūną, valdyti protą. Suretėjo pulsas.

Fredrikas įsiklausė – linksmas, pakvaišėliškas niūniavimas, į emaliuotą plieną atsimušančios dušo srovės garsas. Atpažino dainą – „Jūreivis Popajus“:

– Aš Popajus, jūreivėlis, aš Popajus, jūreivėlis. Hmm mmm mmm hmm. Aš Popajus, jūreivėlis. Tū tū!

Fredrikas suprato gulįs koridoriuje. Ir kad užpuolikas krapštosi vonioje. Pajuto, kokie lipnūs jo riešai, ir nustėro: nejaugi supjaustė? Paskui susivokė, kad karštligišškai rangydamasis buvo įtempęs visus, kiek turi, raumenis, ir lipni juosta atsilaisvino. Garai reagavo su klijais, ir šie pavirto lipnia, paslankia mase. Fredrikas atsargiai ėmė trinti plaštakas vieną į kitą.

– Tėve? Atrodo, jie ateina, – iš kito koridoriaus galo atsklido laibas balselis. Berniūkštis tikriausiai stovėjo prie durų.

– Tū tū! – sugriaudėjo vyriškas balsas. – Vilkis čionai.

Fredrikas pajuto kažką šūstelint, ir jį ūmai pasodino. Iš šonų įsiremė pėdos, nuo galvos nutraukus pagalvės užvalkalą, turėjo pasistengti, kad per kraujo lašus ant akinių įžiūrėtų užpuoliką.

Dievulėliau.

Vaistininkas Pederis Rasmusenas buvo vyresnis, drūtas, pūpsojo it drėbti pečių raumenys. Marškinius buvo nusimetęs, krūtinė margavo nuo kraujo dėmių. Vyras apžergė Fredrikui šlaunis. Žvairos akys apkritusios tamsiais nuo želės sukietėjusiais plaukais. Iš dantų tarp priekinio ir iltinio danties sunkėsi kraujo lašas – tikriausiai taip stipriai sukando dantis, kad šaknys neatlaikė. Vyras sugriebė Fredriką už marškinių apykaklės, kad net smaugė, kita ranka mojuodamas revolveriu.

Fredrikas sėdėjo nugara į laukujes duris, bet suprato, kad už jų vyksta veiksmas, – krustelėjo Rasmuseno akys.

– Nunešiu šitam paršui galvą! – sušuko vyras. – Tik paliečiat duris, ir liks be galvos!

Vamzdis į kaktą. Prakaito tvaikas, iš burnos tvoskiančio oro ir pipirmėčių kvapas. Vyras apnuoginta krūtine pirmą kartą pažvelgė į jį. Fredrikas jo akyse ieškojo to intelektualaus akademiko, kuriuo buvo laikomas Pederis Rasmusenas, – jo nelikę nė pėdsako. Vien pamišimas.

Vyras liežuvio galiuku brūkštelėjo per kraujo lašą ant dantų, iltinis dantis nusidažė rausvai. Pliaukštelėjo liežuvium, kad pajustų skonį, ir sušvokštė:

– Aš nejuokauju. Ištaškysiu sušiktas tavo smegenis ant tų supistų pyzdagalvių, jeigu jie nenusivilks šalin.

– Tėve... Jo rankos...

– Pederi Rasmusenai! – pasigirdo iš lauko. – Pederi Rasmusenai!

Fredrikas dešimtadalį sekundės padvejojo – dabar arba niekad. Vienas Dievas nežino, kas tam bepročiui šautų į galvą supratus, kad Fredriko rankos laisvos. Iš visų jėgų stengdamasis pargriauti užpuoliką, užsimojo į revolverį laikančią ranką.

Pataikė į riešą, ginklas trenkėsi į sieną, Fredrikas sugriebė velnio išperai už galvos ir truktelėjo į save.

– Dabar! – suriko. – Jis nuginkluotas. Greičiau!

Vyras kakta pataikė Fredrikui į nosį, trūko kraujagyslė, bet Fredrikas nepaleido, kapsėjo dantimis, bandydamas užgriebti odos, kumščiais vožė per ausis, draskė gerklę, įkando. Kraujo skonis.

Taranu išlaužtų durų trenksmas nuaidėjo lyg kažkur toli. Bet balsas, aukštas išgąstingas berniuko balselis, buvo visai aiškus:

– Stokit. Šausiu.

Tai ne šalto oro gūsis padvelkė iš lauko, tai iš siaubo užšalo viduriai. Atsileido Pederio Rasmuseno gerklę smaugiantys pirštai, nustojo kąsti dantys. Fredrikas atsisuko per petį, išspjovė kraują. Ant jo gulinti pabaisa žiūrėjo išplėstomis akimis.

Tarp jų ir įėjimo kiek svyruodamas stovėjo berniūkštis. Kojos suglaustos, rankos iškeltos. Kreidos baltumo kumštukai gniaužė revolverio rankeną. Vos peržengę slenkstį stovėjo trys greitojo reagavimo būrio pareigūnai. Juodomis uniformomis, kaukėti, pasirengę šauti. Ten buvo ir Andrejasas, uniformos striukė vos tilpo ant neperšaunamos liemenės.

– Gerai, sustojom, – ramiai, nesuvokiamai ramiai, atsakė vienas iš pareigūnų. – Mes atsitrauksim, berniuk. Tu nešauk. Nusiramink. Mes jums nieko nedarysim.

Prieš akimirką policijos vyrai šturmu veržėsi pirmyn. Dabar jie traukėsi, taip tyliai, taip atidžiai, taip atsargiai.

– Nušauk tuos išgamas! Nušauk! – užriaumėjo pabaisa. Iš narsų pasipylė beprotybė, seilės ir tulžis.

– Ne...

– Tėve...

– Šauk!

Ruduo atnešė lietu, o su lietumi prasidėjo vėjai. Vėjai ėmė plėsti lapus.

Bet jis dirbo toliau. Nerangus nusmurgėlis vis kėblino tarp antkapių ir grėbė. Ranka nuraudavo ant bukų grėblio dantų pasimovusias rudas draiskanias ir mesdavo į šiukšlių maišą, kurį tampėsi iš paskos.

– Apgailėtina, – sumurmėjo vyras, vardu Mikaelis Moreniasas.

Pasiekusi asfaltą, sušnypštė auksu kibirkščiuojanti nuorūka. Mikaelis ją sumindė ir suirzo pajutęs, kad drėgmė prasismelkė pro batų odą.

Už nugaros, stovėjimo aikštelėje, buvo girdėti tankūs velkamųjų kojų žingsniai, juos staiga pertraukė stiprus kosulys. Mikaelis atsisuko. Į seno mėlyno, nudrengto fiato stogą pasirėmęs senyvas stambaus sudėjimo vyras į nosinę iškosėjo skreplį. Palaukęs, kol liausis karkimas, Mikaelis priėjo. Ištiesė ranką.

Vyriškis nepratarė žodžio, tik paspaudė pastirusią Mikaelio ranką. Abu susėdo į kreidos baltumo BMW.

– *Čiort*, – sugergždė senis ir prisidengęs nosine nosį pirštais ėmė ieškoti lango atidarymo mygtuko. – Čia dvokia, – pridūrė. Kalbėjo su ryškiu rusišku akcentu.

– Aš rūkau mašinoje, – paaiškino Mikaelis.

– Man tai netrukdo.

– Tada čia kačiukai.

Mikaelis sukėlė raktelį, kad langas paklustų spaudomam mygtukui ir atsidarytų. Jis pats beveik neturėjo uoslės: pradingo

daktarams amputavus ranką. Niekas negalėjo paaiškinti, kaip tai susiję.

Rusas pravėrė tik nedidelį tarpelį.

– Kažkokia katė po variklio dangčiu atsivedė kačiukų. Tie velniūkščiai prisvilo prie variklio, – paaiškino Mikaelis.

Palaukęs, kol kabinoje užges šviesa, rusas iš vidinės kišenės išsitraukė voką.

– Va, – tarė. – Įrodymas, kad sakau tiesą.

– Įrodymas, – imdamas pakartojo Mikaelis.

Dirbtine ranka negrabiai suspaudė voką iš šonų. Viduje esantis daiktas sunkiai gulė ant delno. Jis piršto galu patyrinė rubinus, pastukseno nagu į tviskantį auksinį rėmelį – „Anties širdis“, *Le Coeur de Canard*.

Kurį laiką jiedu taip ir sėdėjo, stebėdami į horizontą plaukiančius debesis. Nepailstamą vienišiaus kovą su rudeniu. Linktelėjęs Mikaelis ištiesė rusui telefoną.

– Ji laukia.

Senasis karininkas atidarė automobilio dureles ir išlipo. Kol šnekėjo, Mikaelis užsisegė papuošalą ant kaklo. Atsisėdo tiesiai, kad geriau justų svorį. Šaltą metalą ir brangakmenius ant krūtinės. Tarp kaklo slankstelių įsirėmusią aukso grandinę. Pagaliau.

Įsėdęs rusas stipriai sukosėjo.

– Taigi, ilgai neužtruks?

Mikaelis papurtė galvą.

– Jeigu sakote tiesą... Išgelbėjote ne vieną gyvybę, – dabar jo žodžiai skambėjo formaliai, – nepamiršime tinkamai jums atsidėkoti.

BMW nuvažiavo, o vyras tarp kapų liovėsi grėbti. Pakėlė šiukšlių maišą ir išpylė lapus ant žemės. Įkišo ranką ir sugriebė ten likusį daiktą – ledkirtį. Ant plieno blizgėjo lietaus lašai. Krapštydamas fiato spyną, sau pakartojo kito automobilio valstybinį numerį.

Nerimą slopinantys vaistai. Nerimą keliantis atvejis. Ramiamieji. Stabilizuotas kvėpavimas. Nestabili psichinė būklė.

Nacionalinė lignoninė.

Žodžiai plaukė lango stiklu. Rašėsi rasoje, kol lašeliai susiliejo į vieną srovę ir liko tik plikomis medžių šakomis išgraviruotas suodžių pilkumo spalio dangus viršum Oslo. Tvarstį ant pakaušio prilaikantis pleistras peštelėjo plaukus, Fredrikui Beieriui nenoromis pasukant galvą į gydytoją.

– Kraujo tyrimų rezultatai rodo nerimą slopinančius vaistus ir didelį kiekį malšinančių skausmą. Taip pat alkoholio, daug alkoholio, – ji stovėjo prie lovos keturkampius akinius užsikėlusį ant kaktos ir skaitė ligos istoriją, braukdama per plačią nosies kuprelę raudonai lakuotu nagu. Į jį nepažiūrėjo. – Dabar jums, jus gydančiam gydytojui ir jūsų, – dvejodama žvilgtelėjo į mažytėje palatoje ant kėdžių plonomis kojomis susėdusias dvi moteris, – artimiesiems svarbiausia išsiaiškinti šios situacijos priežastį. Ir pritaikyti reikiamas priemones, kad ji nesikartotų.

Nagas nosį buvo nutrynęs iki baltumo.

– Truputis informacijos. Apie savižudybę ir depresiją, – gydytoja pakišo po jo akinius ant naktinio staliuko porą lankstinių ir išėjo.

Fredrikas Beieris girdėjęs, kad Nacionalinės lignoninės pacientams leidžiama pasirinkti paveikslus ant sienų. Spėliojo, kas prieš jį gulėjo šioje palatoje. Kas pasirinko paveikslą su dviem išsiviepusiais klounais, balansuojančiais ant lyno viršum greitkelio. Akivaizdu, tas žmogus buvo įklimpęs giliau negu jis.

Mėgino išspausti juokelį, bet išėjo ne visai vykusiai: po ta teplione sėdinti moteris, Betina, jo sugyventinė, nenusišypsojo. Tiktai spoksojo į jį. Užsitempė ant pečių megztinį, lyg būtų sušalusi, ir suko tarp pirštų iš rankovės išlindusį siūlą. Juodi plaukai buvo užkritę veidą.

Tylą nutraukė antroji moteris, Alisa, buvusi Fredriko žmona. Greitoji jį susėmė jos buto prieigose, gulintį vidury Stulmakerių gatvės Griunerliokos rajone, vaistai ir alkoholis lipo per kraštus. Ji ten gyveno su savo nauju vyru, Eriku.

– Taigi... Kas atsitiko, Fredrikai? Andrejasas sakė, judviem išsiskyrus atrodė, kad tau viskas gerai. Ar... – Alisos balsas sušvelnėjo, – ar vėl dėl Friko, Fredrikai?

Fredrikas su Alisa turėjo du vaikus, paauglius Jakobą ir Sofiją. Kadaisė turėjo ir trečią. Sielvartas Frikui žuvus gaisre buvo begalinis. Aišku, kad taip. Bet jau praėjo daug laiko, trylika metų, jau nebepabusdavo su akmeniu ant širdies, kurį kaskart reikėdavo nuridenti. Purtant galvą, pleistras pešė plaukus ant sprando.

Kas gi iš tiesų tą vakarą atsitiko, beveik prieš dvi paras? Jis neprisiminė. Tiksliau, šiek tiek prisiminė. Jiedu su Andrejasu buvo baigę dar vienos vaikų išnaudojimo bylos tyrimą. Ištyrę eilinę prievartos šeimoje bylą: pastaruoju metu Oslo policijos prievartos ir lytinių nusikaltimų tyrimų skyriuje tik tokias ir gaudavo. Entąjį sykį išėję iš nuovados su juodąja skyle krūtinėje. Pavalgyti ir išgerti po bokalą alaus. Valgė ir gėrė, o paskui... Paskui viskas susiliejo. Balsų, sirenų, nesuvokiamo išsekimo ir pykčio kakofonija. Triukšmas. Nepajėgė atskirti žodžių, jausmų, nuotaikų iki pat tos akimirkos, kai frazės ėmė rasti lange ir jis atsipeikėjo čia, ligoninėje.

– Ką pasakei vaikams?

Alisa pasitaisė į uodegą surištus plaukus. Jam dingtelėjo, kokios jiedvi su Betina skirtingos. Sugyventinė buvo liesa ir tamsi, o buvusi žmona pilnesnė ir šviesi, tiek išore, tiek vidumi. Bet Betina turėjo kažkokią ugnelę, siauras viliojančias akis, kurios pažadindavo aistrą. Alisa buvo labiau... Miela širdžiai.

– Nieko, – atsakė Alisa. – Šiandien paskambinsiu Sofijai. O Jakobas... Savaitgalį juk buvo išvykęs, koncertavo, tai Betina turbūt ne...

Sušvagždėjo sausa oda – Betina trynė delnais. Sofijai išsikrausčius į Bergeną studijuoti, šešiolikmetis Jakobas nusprendė, kad nori gyventi su tėvu.

– Ne, – tarstelėjo Betina. – Su juo teks pasikalbėt pačiam, – atsistojė. – Nesuprantu tik vieno: kokio velnio reikėjo nueit ir atsigult ant gatvės prie jos namų, – mostelėjo ranka ir toliau spitrijo į jį. – Kaip koks mirštantis indėnas...

– Ar jaustumėis geriau, jei būčiau miręs prie mūsų namų? – paklausė Fredrikas.

– Taip, – atsakė Betina.